

VERSENYKÉPESSÉG 2.

Az Infojegyzet az e témában korábban publikált anyag ([Infojegyzet 2017/40.](#)) megjelenése óta eltelt időszak fejleményeit, és a versenyképesség növelését célzó hazai programokat, azok elemeit tekinti át.

- A versenyképesség azt méri, hogy egy gazdaság a szabad kereskedelem és a tisztességes verseny körülményei között milyen mértékben képes termékeket és szolgáltatásokat úgy előállítani, hogy közben a lakosság életszínvonala és életkörülményei folyamatosan javul (OECD, 1992).
- "A versenyképesség alatt a gazdaság hosszútávú teljesítményét meghatározó tényezők összességének színvonalát értjük, amelyek kiterjednek többek között a termelékenységre, az emberi erőforrásra, a technikai haladásra, a szabályozói környezetre, a vállalkozói attitűdre és a finanszírozási lehetőségekre." (Versenyképességi jelentés, MNB, 2017, 3.0.)
- Magyarország versenyképességi pozíciója az ismertebb nemzetközi mutatók szerint 2017 és 2019 között érdemben nem változott.
- Az MNB szakmai műhelyének javaslatai és a Nemzeti Versenyképességi Tanács ajánlásai a hazai versenyképesség javítását és gazdasági felzárkózását támogatják.
- A versenyképesség-növelő támogatási program (2020. április) keretében 803 közép- és nagyvállalat kap vissza nem térítendő támogatást, összesen 169 milliárd Ft értékben a tervezett beruházásaihoz.

Bevezetés

A versenyképesség fogalmára a közgazdasági szakirodalomban **nincs kizárólagos és általánosan elfogadott definíció**. Legáltalánosabb leírását az OECD definíciója adja. A versenyképesség mérésének módszertana nem statikus. Az egyes országok versenyképességét összehasonlító, nemzetközileg használt ismert mutatók körüli viták továbbra is élénkek (Csath [2019](#), Vargha et al. [2019](#)). A versenyképesség megítélésénél egyes szerzők az **objektív mutatók** jelentőségét hangsúlyozzák (MNB, [2017](#)), míg mások úgy gondolják, hogy a **szubjektív tényezők** figyelembe vétele elengedhetetlen és a versenyképességre ható tényezőket egy komplex keretrendszerben kell vizsgálni (Vakhal – Palócz, [2018](#)).

Különböző kutatások vizsgálják a kulturális tőke és a társadalmi tőke gazdasági folyamatokra, a versenyképességre gyakorolt hatásait. Ezen összefüggések feltárása nem könnyű, de úgy tűnik, hogy a fentiekhez köthető, a versenyképességet befolyásoló puha tényezők (mint pl. kulturális sokszínűség, társadalmi és kulturális vagyon, kulturális élet mélysége, kulturális ellátottság) kapcsolata a gazdasági eredményességgel kimutatható (Pálfi, 2019).

A legismertebb mutatókat és tartalmukat, a Világgazdasági Fórum ([WEF](#)) Globális Versenyképességi Indexét ([GCI](#)), a svájci Institute for Management ([IMD](#)) intézet által évente megjelentett versenyképességi rangsor ([World Competitiveness Yearbook](#)), a Világbank üzleti környezeti indexe ([Doing Business](#)), ami klasszikus értelemben nem versenyképességi rangsor, részletesebben bemutatta a korábbi Infojegyzet ([2017/40.](#)). A versenyképesség mérésének szempont rendszere folyamatosan bővül, a mutatókba bekerülnek a **környezeti és fenntarthatósági szempontok** is. A WEF korábban többször is kiegészítette éves jelentését a fenntarthatósági szemponttal ([The Sustainability Adjusted Global Competitiveness Index](#)). A SolAbility által kiadott The Competitiveness Report öt pillér (természeti tőke, erőforrás-menedzsment, társadalmi tőke, szellemei tőke, kormányzás) 106 indikátora alapján készít rangsort, amely nem pillanatnyi állapotra, hanem múltbeli és jövőbeli trendekre koncentrál ([Global Sustainable Competitiveness Index](#)). Magyarország [2019](#)-ben 180 ország között a 31. helyen volt, a listát a skandináv államok vezetik. A közép-kelet-európai országok közül Észtország van a legjobb pozícióban, a hetedik helyen állt.

MAGYARORSZÁG VERSENYKÉPESSÉGI POZÍCIÓJÁNAK ALAKULÁSA

Globális Versenyképességi Index (WEF)

A Világ gazdasági Fórum (WEF) éves versenyképességi jelentésében Magyarország 2017-ben a 60., 2018-ban a 48., míg 2019-ben a 47. helyen szerepelt. A 2018-as jelentésben szereplő rangsor felállításához új módszertant alkalmaztak, így a változás 2017-hez képest nem jelentős előrelépést, hanem nagyjából szinten tartást jelent.

A mutató 12 fő pilléréből Magyarország pozíciója legkedvezőbb az infrastruktúra (27. hely 141 ország között 2019-ben), legkedvezőtlenebb az üzleti dinamizmus területén (83. hely). Az Európai Unió tagállamai között Magyarország a 24. helyen áll, a közép-kelet-európai országokat tekintve a 49. helyen lévő Bulgáriát előzi meg. **A magyar versenyképességet erősítik a jó makroszámok, a K+F mutatók és pozitívnak értékelték a háztartások hitelállományának csökkenését.** Alacsonyak a pontszámaink viszont az intézmények, a munkaerőpiac, az árupiac, az IKT adaptáció és az üzleti dinamika pillérek mentén (Portfólió, 2019.október 19.).

Vakhal (2019) szerint a legfrissebb adatok azt mutatják, hogy a feltörekvő országok, köztük Magyarország dinamikus növekedési üteme várhatóan nem tartható fenn. Ennek legfőbb oka, hogy **a technológiai fejlődést nem követte a humántőke fejlődése.** További problé-

mát jelent, hogy nincs elegendő megfelelő képzettségű munkaerő, másrészt a hazai vállalkozások rövid távú stratégiai szemléletet képviselnek, alacsony a kockázatvállalási hajlandóságuk, a beruházások ciklikusak, a kormányzati támogatások nagyrészt eredménytelenek. Hiába volt magas a növekedés, a termelékenység növekedési üteme nem követte annak dinamikáját.

IMD

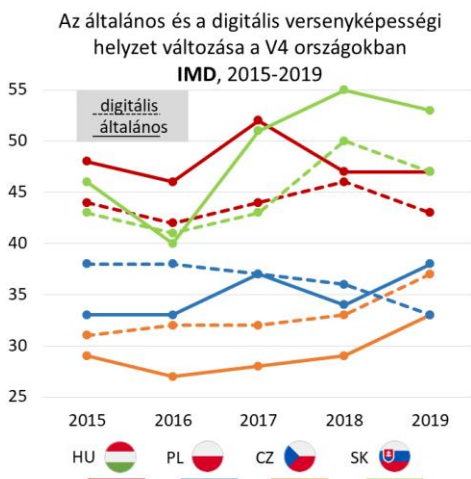
A svájci intézet mutatója szerint hazai pozíciónk 2017-ről 2018-ra 52. helyről a 47. helyre javult, 2019-ben nem változott (47. hely) ami hasonló a korábbiakhoz (2015:48., 2016:46. hely). **Magyarország a makromutatók tekintetében jól teljesít, de a vállalkozó szektor, és főleg a kisvállalkozások teljesítménye romlott.** Mivel a világgazdaságban egyre nagyobb jelentősége van a digitalizációnak, az automatizációs folyamatoknak, az ehhez szükséges munkavállalói készségek meglétének, az intézet külön méri az egyes országok digitális versenyképességét. Ennek három főtényezőjét (tudásszint, technológiai felkészültség, a jövő változásaihoz való alkalmazkodás képessége) s azon belül is alismérveket vesznek számba. Hazánk legkevésbé jól a harmadikban teljesít: négy év alatt, 2019-re a rangsorolt 63 ország között az 57. helyre esett vissza (IMD, Country Profile, 2019).

Az IMD szerint **egyértelmű az összefüggés az általános és a digitális versenyképesség között.** Csath (2018) szerint ha nem javulnak az általános versenyképességet gyengítő tényezők (a tudásalapú tevékenységet folytató cégek

alacsony száma, a gazdaság magas válságkiterjedtsége, a magánszemélyek magas adóterhei [magas ÁFA, TB terhek], a jól képzett munkaerő kivándorlása, a munkavállalók motiváltsága, a vezetési-szervezési színvonal stb.), az egyébként jó makromutatók is romolhatnak a jövőben.

Doing Business

A Világbank 190 ország üzleti környezetét felmérő éves legfrissebb jelentésében

Kelet-közép-európai országok pozíciója a **Doing Business 2020** rangsorán

Forrás: [Infoszolg/IMD](#), [Doign Business 2020](#)

([Doing Business 2020](#)) Magyarország a környező országok közül az egyik legrosszabb pozícióban szerepel (ld. ábra): az 52. helyen áll, míg 2017-ben vagy 2009-ben egyaránt a 47. helyen szerepelt.

Regionális Versenyképességi Index (RCI)

Az Európai Bizottság 2019. októberében tette közzé az EU régióinak versenyképességét bemutató [legfrissebb jelentését](#) és a [Regionális Versenyképességi Indexét](#). A felmérésre háromévente (2010, 2013 és 2016) kerül sor. A regionális versenyképesség alatt azt értik, hogy **egy-egy régió mennyire képes vonzó és fenntartható környezetet biztosítani** az állampolgároknak és a vállalkozásoknak ahhoz, hogy ott éljenek, ott működjenek. Három nagy kategória 70 indikátorát mérik, előbbieket a következők: **a versenyképességhez szükséges alapfeltételek, a hatékonyságot javító keretek, innovációs feltételek.**

Az általános versenyképességet tekintve **hazánkra is jellemző az, ami a többi tagállamra, hogy a főváros és környezete magasan kiemelkedik a többi régióhoz képest.** Ez legelősebben Franciaország, Svédország, Románia és Csehország esetén figyelhető meg. Magyarországon a központon (Budapest és Pest megye) kívüli **hat másik régió** 2019-ben jelentősen **le van maradva az európai átlaghoz képest**, s emellett **a tendencia is kedvezőtlen**: a lemaradás sem 2016-ról 2019-re, sem 2010-ről 2019-re nem csökkent érdemben.

HAZAI VERSENYKÉPESSÉGI PROGRAMOK

Magyar Nemzeti Bank

A jegybank szakértői a **Versenyképesség és növekedés** (Palotai, Virág [2016](#)) kötetben vázolták fel először a hazai versenyképességi helyzetet. A szerzők megállapították, hogy jövőben a hosszú távú fenntartható növekedést és a nyugathoz való felzárkózást kell megalapozni a létrejött pénzügyi egyensúly és a gazdasági növekedés keretei között. A 2017-ben indult [Versenyképességi jelentés](#) sorozat első eleme a könyvben lefektetett elvek és javaslatok mentén vizsgálja és értékeli Magyarország pozícióját 11 területen 106 indikátor felhasználásával, melyek összeállításánál az objektív

mutatók kerültek előtérbe. **A jelentés kiemeli a megfelelő mennyiségű és minőségű humán tőke, a vállalatok, főleg a kkv-k termelékenységének növelése, a tudás és innováció vezérelt gazdasági modell, a vállalati működési és szabályozó környezet javítása jelentőségét a továbblépés sikerességének érdekében.** Megállapítást nyert, hogy **Magyarország teljesítménye a mutatók többségében elmarad a régiós versenytársai teljesítményétől** (Baksay et al. [2017](#)).

Az MNB következő, [180 pontos javaslat csomagja](#) (2018) a 2016-ban létrejött [Nemzeti Versenyképességi Tanács \(1538/2016. \(X. 13.\) Korm. határozat\)](#) asztalára került. A munkanyag konkrét teendőket sorol fel a humán tőke fejlesztése, a kkv-k technológia-adaptációs képességeinek javítása, a hagyományos és modern infrastruktúrákba történő beruházások emelése, az állami intézményrendszer és a pénzügyi közvetítés hatékonyságának növelése terén.

A Versenyképességi program ([2019](#)) 330 pontban mélyebb részletességgel fejt ki az azokra az intézkedésekre vonatkozó javaslatokat, amelyek megvalósítása érdemben hozzájárulhat hazánk sikeres felzárkozásához. Ez a jegybank szerint akkor lehet eredményes, ha hosszú távon is fennmarad a fejlett országokhoz képest évi legalább 2 százalékpontos növekedési többlet.

Nemzeti Versenyképességi Tanács

A Tanács feladata javaslatok megfogalmazása a kormány számára. Tagjai között miniszterek, (a pénzügyi és az innovációs és technológiai), a MKIK és a HIPA elnöke, közgazdászok, vállalatvezetők foglalnak helyet.

A Tanács megalakulása óta (2016) számos javaslatot tett, melyek egy része jogszabályformáját is öltötte. Legelőször az **üzleti környezet javítását célzó intézkedéseket** javasolt például az építési engedélyezés, a közműhálózatokra való csatlakozás, az adófizetés, a cégalapítás, a befektetők védelme és a fizetőképesség területén. Az első konkrét [törvényjavaslat](#) a közművek bekötésének gyorsítását és egyszerűsítését szolgálta, míg a [2019.évi C. törvény](#) a [Versenyképesebb Magyarorszáért](#) programban (2019) szereplő egyes adózásra vonatkozó javaslatokat ültetett át a jogrendbe.

A Versenyképességi Tanács 2019-ben a digitális fejlesztés és a felnőttképzés, az elektronikus fizetések kiterjesztése és a szakképzés átalakítása, a banki digitalizáció és a beruházások támogatása területét emelte ki (kormany.hu, [2019.04.18.](#), [2019.11.05.](#), [2019.12.02.](#)) illetve napirendre került az iparűzési adó rendszerének átalakítása ([2020.02.04.](#)) is, mely nem kis vihart kavart az érintettek körében (pl. Portfólió, [2020.02.17.](#), HVG.hu, [2020.02.19.](#)). A COVID 19 járvány nyomán hozott gazdaságvédelmi intézkedések egyikeként a **versenyképesség-növelő támogatási program** a koronavírus járvány miatt veszélybe került, közép- és nagyvállalatok által tervezett beruházások létrejöttét kívánja támogatni ([7/2020. \(IV. 16.\) KKM r.](#)).

A kormány által 2019-ben elfogadott, [Program a versenyképesebb Magyarorszáért](#) címet viselő dokumentuma négy beavatkozási irányt jelölt meg:

- az állami kiadások csökkentése;
- a beruházások ösztönzése;

- a kiszámítható beruházási környezet erősítése;
- a munkaerő-tartalékok kiaknázása.

Hat szakterületen – **foglalkoztatás, vállalati környezet, adózás, közsféra, oktatás, egészségügy** – fogalmaz meg konkrét teendőket a növekedés felgyorsítása és a versenyképesség javítása érdekében. Hangsúlyt kell helyezni a magasabb hozzáadott értékű termelésre, a képesség-centrikus oktatásra és a munkaerőpiaci igényekhez való alkalmazkodóképesség javítására, míg az egészségügy terén a megelőzés és az egészségügyi kezelések költséghatékonysága kell, hogy a középpontba kerüljön.

[A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája \(2019-2030\)](#) e vállalati kör értékteremtő képességének megerősítését, a kiszámítható keretek biztosítását, termelékenységük és exportképességük növelését célozza meg a digitalizáció, az automatizáció és itthon még a generációváltás kihívásai által jellemzett gazdasági környezetben.

Források:

- Csath Magdolna: A holnap ma kezdődik, Kairosz Kiadó, 2018.
- Varga et al.: Mit mutatnak a versenyképességi rangsorok? – [Pénzügyi Szemle, 2019/3.](#)
- Vakhal Péter és Palócz Éva (2018) [Fél pohár víz - avagy hogyan értelmezhető a magyar versenyképesség az objektív és szubjektív mutatók szerint..](#) In: Társadalmi Riport 2018. TÁRKI, pp. 217-232
- Pálfi Nóra: A kulturális és a társadalmi tőke, mint versenyképességi tényező a szakirodalom tükrében. In: [A versenyképesség-mérés változásai és új irányjai](#), Szerk.: Csath Magdolna, Dialóg Campus, 2019. 138-164.
- Ott romlik a magyar versenyképesség, ahol most is komoly gondok vannak - [Portfolio.hu, 2019. okt. 9.](#)
- Klaus Schwab: The Global Competitiveness Report 2019., World Economic Forum, [2019.](#)
- Baksay Gergely – Szalai Ákos – Asztalos Péter: [Ismerjük meg önmagunkat – versenyképességi oldalról is!](#) – Mnb.hu, 2017.
- Tóth Tamás: [A versenyképesség munkaerőpiaci és makrogazdasági oldala](#) – Mnb.hu, 2018.
- 180 lépéssel újítaná meg az országot a jegybank – [Portfolio.hu, 2018. július 10.](#)
- Weinhardt Attila: Hiába a rengeteg EU-s pénz? – Még mindig sínylődnek a magyar régiók – [Portfólió, 2019. október 9.](#)
- [Program a versenyképesebb Magyarorszáért](#)
- 169 milliárd forintra emelkedett a versenyképességi program keretösszege – [Origo.hu, 2020. június 10.](#)
- [2017/40. Infojegyzet: Versenyképesség](#)